

2001garren urtea: Euskara!

«Ahaleginak bilduz, etorkizuna lantzen»

HORIXE da EKBK gizarteratu duen asmo berriaren goiburua; asmoa bera, berriz, Euskararen oraingo eta geroko dinamikari buruz elkarrizketa eta eztabaida herritarren artean zabaltea, datorren urtarerako antolatua duen batzarre herritar zabalari begira.

Badira eztabaida sozial batzuk modan egon ohi direnak, baina horrexegatik modan egotea ere uzten dutenak. Euskararena ez da moda, Euskal Herriaren arazo funtsezkoak denez, oraindik konpondu gabea, eta, dirudienez, urte batzuk beharko dituen konponbidean ipintzeko eta urte luzeak benetan konpontzeko.

EKBn ez dugu joan diren urteetako esperientziatik batuzten batzuk atera ohi duten etsipenetik abiatu nahi. 2000garren urtera begirako itxaropenetik abiatu nahi dugu. Baina tartean 10 urte gelditzen dira; eta ez da ametsetan gelditzeko momentua, datozten urteetako jokabideak definitzeko eta planak berrietzeko baizik, 2001garren urtea abiaburu berria izango baita da euskararentzat. Azken hamar urteetako euskararen dinamika sozialak zenbaiti etsipena eragin badio, datozten hamar urteak itxaropen berria suspertzeko izan behar dute.

Horretarako elkarlan eta lankidetzaren bideak urratu behar; eta horri begira elkarrizketa eta eztabaida zabalak ireki.

Euskararen politika ala euskararen politizazioa

Azken aldiko eztabaida handietakoa Euskal Herriaren autodeterminazioarena eta independentziarena izan dugu; eta oraindik emanago du horrek zeresanik eta zeregirik. Baina zein leku du Euskal Herriaren hizkuntza, Euskara, berreskuratzeak eta normaltzeak autodeterminazioaren bidean eta independentzia gauzatzean? Hiru alderdi nagusi ditu Herriaren autodeterminazioak: politiko-juridikoa, ekonomiko-administratiboa, kultural-linguistikoa. Hirurak lotuta ote doaz? galdetzen zuen lehengo egun batean hizlari batek bere hitzaldian.

Nere ustez, bereiztezinak dira hiru alderdiok, Herriaren autodeterminazioa eta independentzi estrategia zuzenean. Baina bakoitzak bere autonomia du, eta hiruren arteko lotura ez da inola ere erabakarrekoa.

Euskararen eta Euskal Kulturaren normaltzarako estrategiak berari dagokion bidea ireki behar du, estrategi politikoak eta ekonomiko orokorren eta horien gorabeheren menpe egon gabe. Hori horrela baieztatzea beharra dago, batez ere historiari berak erakusten badigu, independentzia politiko-juridiko formalak ez dakarrela berez Herriaren hizkuntzaren normaltzara, ezta horren biziraupena ere. Begira Irlandari. Alderantziz, hizkuntzazko eta kulturazko 'autodeterminazioaren' bidea irekitzea, autodeterminazio politiko-juridikoaren idea urratzeko tresna izateaz gain, horren

oinarria eta sendogarria dela esan daiteke. 'Aitarenean' ezin daiteke enkofradu juridiko-politikoak bakarrik; bizitzeko gertu dagoen etxea izan behar du.

Euskararen politizazioaren salaketa atera izan da sarrigi azken urteotan, areritizat hartzen denari aurpegira jaurtizeko armatzat. Euskararena, beste edozein hizkuntzarena bezala, arazo politikoak denik inor gutxi ukatuko du, politika beronen esanahirik zabalenean eta oinarrikoanean harturik. Hain zuzen ere, euskararen benetako politika autonomik —horren plangintza orokorrik— ez dagoenean, orduan gertatzen da euskararen politizazioa: hau da, egokiera politiko jakinei begira landatuko estrategia eta taktika politiko globalen arabera moldatzea euskarari buruzko programaren 'kapitulua'.

HISTORIAK BERAK ERAKUSTEN DIGU INDEPENDENTZIA POLITIKO-JURIDIKO FORMALAK EZ DAKARRELA BEREZ HERRIAREN HIZKUNTZAREN NORMALKUNTZA, EZTA HORREN BIZIRAUPENA ERE.

Euskara euskal gizartearen komunikazio-oinarria

Bere hizkuntza du Herri bakoitzak komunikazio sozialerako baliabiderik oinarrikoena eta bikainena. Horregatik edozein Herri gerta dakiokkeen dramarik nagusienetakoa hauxe da: beraren hizkuntza inkomunikazio-gertakari bihurtzea, gizartearen hausturaren seinale; areago, komunikazio sozialerako traba bihurtzea.

Euskararekin horrelako zerbait gertatu zaigu. Larria benetan! Non dago horren arrazoa —barka, desarrazoa—?

Hipotesi gisa behintzat, Euskal Herriaren azken urteotan 'zera' politikoak izan duen gailentasun gehiegizkoa dela esango nuke; eta 'zera' politikoarekin batera, politikarien gailentasun nabarmena. Gasteizko kontseiliarietako batek esana du berriki: «La sociedad vasca está secuestrada por la política... Ulertu nahi dut, ez euskal gizartea bera politizatu egia dagoela, eta bai politikarien gailentasunak 'gizarte zibila' esaten den hori —herria?— 'bahitua' daukala: ixilpean eta geldierazita. (Horretxek ekarri du agian, sarritan euskara-

ren politika autonomoaren ordez, euskararen politizazioa nabarmenetzea).

Denok ezagutzen dugu, ordea, Herri honek bizi duen eten sozio-politikoak eta inkomunikazio sozialaren fenomenoak. Horren eragina eta ondorioak jasan dituzten euskararen berreskurapenerako ahalegin sutsuek eta horren normaltzarako programa sektorialeak eta plan zabalagoek, euskararen, euskaldunon eta Euskal Herriaren kalterako: herritarren arteko funtsezko komunikazioa tratatzean, batetik, eta erakunde publikoen eta erakunde herritarren arteko elkarrizketa eta elkaria bihurtzean, bestetik.

Guzti horretan dago Euskararen eta Euskal Kulturaren alorrean azken urteotan zenbait herritar euskaltzaleen artean zabalduko etsipenaren sustraia. Hori gaitzitzen ez badugu, nekez lortuko ditugu —ezingo ditugu lortu— ez euskararen berreskurapena eta normaltzara, ezta euskal gizartearen baketzea luzaroz.

Horregatik arazorik larrienetakoa da eukara Herri honen komunikazio sozialerako tresna bihurtzea: baita euskara dakitenen eta ez dakitenen arteko ere, solasaldi soilerako baino komunikazio sakonagorako baita da Euskara Euskal Herriarentzat. Horrek pedagogia sozial eta politiko berria eskatuko digu, euskararen berreskurapenaren eta normaltzaren gakoak ez bait dago horien aldeko predikua egitean, gizartea eta Herria bateratzean baizik; ezta horren helburua ere ez dago eztabaidak zabalitzean, komunikazioa sortzean baizik.

Horretarako, besteren artean, eta aurrenik, euskararen politika euskararen politizazioetik atera egin behar da. 'zera' politikoaren gailentasuna iraultz: 'Euskararen arazoari' berari dagokion oinarrikoatasuna eta autonomia aitortu behar bait zaizkio, horretan bereziki gizarte zibilari protagonismoa itzuliz.

Bestalde, euskaldunok euskararen inguruan batzea eskatzen du horrek, horren aldeko indarrak eta ahaleginak bateratzeko, euskara normaldu eta herritar guztion komunikazio oinarri eta tresna bihurtzeari begira.

Beste hitzetan esanda, herritarrok 'Euskararen arazoa' bakoitzaren eta guztion erantzukizun pean hartzea eskatzen du horrek. Izan ere, euskararen politizazioak badu beste esanahirik ere, goian aipaturikoaz gain: hau da, politikarien —edota erakunde publikoen— erantzukizuntzat uztea herritarrek horren normaltzaren eginkizuna. Euskararena arazoa, ordea, politikoak izanik, ez da, ez soilik eta ez aurrenik, politikarien arazoa.

PAULO AGIRREBALTZATEGI
EKB-KO LEHENDAKARIA

BERRIAK ZIRI

JON AZUA
Eusko Jaurlaritzako lehendakariordea
EL MUNDO

«Autobidearen trazaketa ofiziala ez dago egiterik»

JUAN CRUZ ALLI
Nafarroako Gobernuko lehendakaria
DEIA

«UPNko afiliatuak badaki euskara gure herriko kulturaren zati bat dela»

LLORENÇ PLANAS
Unitat Catalonako lehendakaria
EGN

«Frantziak —pixkanaka pixkanaka ustelduz doan arren— aurrerantzean ere ez du kontutan hartuko bere baruan beste nazioak daudela. Zentralismoa osoa eta erabatekoa da»

BORIS IELTSIN
Errusiako Federazioko lehendakaria
DER SPIEGEL

«Zalantzarik gabe Errusiak berreskuratuko du bere tokia»

ZAKILIXUT

© Olariagak

